

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 21 oktober 2005

Mål nr

Ö 2913-05

Framställning om utlämning till Rumänien av GB, född den 13 mars 1952, saknar fast postadress, medborgare i Rumänien

Offentlig försvarare: advokaten NL

Justitieministeriet i Rumänien har i en framställning den 11 april 2005 begärt att GB skall utlämnas till Rumänien för lagföring gällande brottet sexuell handling med en minderårig under tiden från och med 2002 till och med mars 2004. Till stöd för denna begäran har åberopats ett häktningsbeslut den 31 maj 2004 av domstolen i sektor 5 i Bukarest. Justitieministeriet i Rumänien har vidare i en framställning den 26 april 2005 begärt att GB skall utlämnas till Rumänien för lagföring gällande trafficking med personer under tiden från och med december 2001 till och med mars 2004. Till stöd för denna begäran har åberopats ett häktningsbeslut den 15 april 2005 av domstolen i Bukarest, avdelning 1 för brottmål.

Sedan ärendet enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott överlämnats till riksåklagaren och utredning verkstälts, har riksåklagaren enligt 17 § samma lag överlämnat ärendet jämte eget yttrande till Högsta domstolen.

GB har motsatt sig utlämning.

GB har såsom anhållen och häktad i utlämningsärendet varit berövad friheten sedan den 4 april 2005.

Högsta domstolen, som den 11 och 12 oktober 2005 hållit förhandling i ärendet, beslutar följande

YTTRANDE

De brott som GB har begärts utlämnad för motsvarar – vid tiden för begäran om utlämning – sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning (6 kap. 3 § brottsbalken) och människohandel (4 kap. 1 a § samma balk).

GB har som skäl för sitt bestridande av begäran om utlämning åberopat att han inte har begått brotten och att häktningsbesluten är uppenbart oriktiga samt att han kommer att bli utsatt för förföljelse om han skulle utlämnas till Rumänien.

GB har vid förhöret med honom i Högsta domstolen uppgett bl.a. följande. Han började med yoga vid tolv års ålder. År 1970 började han lära ut yoga till andra. Han har skrivit en stor mängd böcker och artiklar i ämnet. Yoga var förbjuden under Ceausescu-regimen. Under år 1989 var han en tid tvångsintagen på psykiatrisk klinik men släpptes när C störtats. Han grundade MISA (Asociatia Miscarea de Integrare Spirituala în Absolut) med ett tiotal andra personer år 1990. Syftet med MISA är att

väckta människor till äkta andlighet. MISA anordnar kurser i hela Rumänien, ibland med upp till 12.000 deltagare. Kursprogrammen skrevs av GB. Medlemmar i MISA är lärarna och kursorganisatörerna. Deltagarna, totalt 37.000, övervägande ungdomar och intellektuella, är inte medlemmar. Vid kurserna uttryckte han sig ibland kritiskt om regimen, särskilt för dess korruption. Rörelsen uppfattades som ett hot av regimen. År 1994 uppsöktes han av en person som uppgav sig komma från regeringspartiet; denne sade att om han inte upplöste MISA, skulle han bli förstörd psykiskt och fysiskt med alla medel och yogaskolan skulle under alla förhållanden läggas ner. När han inte lydde tog sig okända personer två månader senare in i hans lägenhet och orsakade en brand som förstörde hela huset. De som stod bakom dådet blev aldrig tagna av myndigheterna. Sedan har han hela tiden blivit förföljd, trakasserad och hotad. Massmedia bedriver en kampanj mot honom och MISA, och myndigheterna står bakom kampanjen. Han lämnade MISA:s ledning år 1995 på grund av hoten mot honom och de trakasserier som rörelsen utsattes för till följd av hans ledarskap. Sedan dess har han inte haft några elever utan ägnat sig åt författarskap samt tjänstgjort som redaktör för MISA:s tidskrift. År 1996 var det nära att han blev tvångsinlagd på psykiatriskt sjukhus. Sedan han kritiserat förre premiärministern Nastase, som är vän med den nuvarande riksåklagaren, vid en konferens i Paris blev hans lägenhet åter vandaliserad och alla hans besparingar och personliga ägodelar tagna i samband med en husrannsakan i hans frånvaro i mars 2004. – MD, som tvingats ange honom för sexuellt utnyttjande, bodde i samma hus som GBs väninna med vilken han hade en sexuell relation. Han besökte huset för att träffa sin väninna men har inte haft något sexuellt förhållande till MD. Hon var inte ens hans elev. Han har visserligen åkt utomlands med MD men då tillsammans med 17 andra personer. – Anklagelsen mot honom och andra för människohandel är en konstruktion. MISA är som vilken som helst yoga-

skola i världen. En del utövare bor i s.k. ashram, där de kan praktisera yoga. Det finns ca 40 ashram i Rumänien. Sammanlagt bor där ungefär 750 personer. De boende behöver inte vara MISA-anhängare. En del av husen ägs av MISA men inte alla. De boende får mat och logi gratis, som i Indien. GB har aldrig fått pengar eller annat från boende i ett ashram. De boende kan när som helst lämna ett ashram, och medan de bor där kan de samtidigt arbeta, studera eller bedriva andra verksamheter. De regler som finns för boendet uppställs av dem som bor där. – Han har kommit till Sverige för att söka asyl, eftersom han fruktar för sitt liv om han skulle behöva återvända till Rumänien. – Det är riktigt att MISA tillåtits ordna demonstrationer i Bukarest och att vissa journalister dömts till bötesstraff för förtal av MISA.

Rumänien är liksom Sverige anslutet till 1957 års europeiska utlämningskonvention. Häktningsbeslut som meddelats i Rumänien skall därför enligt 9 § tredje stycket utlämningslagen godtas, om det ej i särskilt fall framgår att beslutet är uppenbart oriktigt.

Häktningsbeslutet den 31 maj 2004 rörande sexuell handling med minderårig grundas dels på en skriftlig angivelse från målsäganden MD (född år 1986), dels på viss stödbevisning. I häktningsbeslutet noteras att MD tagit tillbaka angivelsen, men domstolen har antagit att detta skett efter påtryckning från personer i GBs omgivning.

På begäran av GB har MD hörts som målsägande i utlämningsärendet. Hon har uppgett bl.a. följande. Hon utövar yoga sedan fyra år. Hon bodde i Bukarest i samma hus – dock inte ett ashram – som en väninna, som hade ett förhållande till GB. Själv har hon aldrig haft någon sexuell relation med denne. GB har aldrig varit hennes lärare, men hon respekterar honom eftersom han

skrivit många böcker och är en stor människa. Hon har deltagit i en utlandsresa tillsammans med GB, men denna var en gruppresa för ca 18 personer. Hon har aldrig fått presenter från GB. Hon har aldrig blivit utsatt för något tvång inom MISA och känner inte heller till någon annan som blivit det. – På morgonen den 18 mars 2004, när hon höll på att gå upp, bröt sig ett femtontal personer klädda i svart in i huset genom ett fönster. Hon trodde att de var tjuvar. Hon blev förskräckt och sprang lätt klädd in i väninnans rum och försökte gömma sig där. Strax kom svartklädda män in i rummet och riktade vapen mot dem. De beordrades att lägga sig på golvet; annars skulle de bli skjutna. Där fick de ligga lätt klädda i en halvtimme. När hon ville resa sig blev hon sparkad i bröstet. Efter många timmar, under vilka husrannsakan pågick, blev hon förd till en för henne okänd plats, som hon senare fick veta tillhörde åklagarmyndigheten. Där förödmjukades hon och tvingades – på diktamen av förhørsledarna, understödda av en kvinnlig psykolog som bakifrån drog henne i håret när hon vägrade lyda diktamen, och med beväpnade vakter vid dörren – att skriva en angivelse mot GB. Hon hade även tvingats att svälja några tabletter av okänt slag. Hon uppskattar att förhöret med henne tog 4–5 timmar. Angivelsen har ingenting med verkligheten att göra. Följande dag gick hon tillsammans med en kvinnlig advokat till åklagarmyndigheten för att återta redogörelsen, men hennes nya redogörelse blev inte bifogad handlingarna i akten.

Den stödbevisning som legat till grund för häktningsbeslutet den 31 maj 2004 utgörs bl.a. av uppteckningar av telefonsamtal som anges ha blivit inspelade mellan MD och GB samt beslagtagna anteckningar som gjorts av MD i vilka nämns en man som kallas G. Efter att vid förhandlingen ha läst delar av en utskrift av samtalen har MD uppgett att hon inte kommer ihåg innehållet i de telefonsamtal hon haft med GB samt att den G som figurerar i

hennes beslagtagna anteckningar är en pojke, G, som hon var förtjust i och fantiserade om.

MD har vidare uppgett: Gripandet av henne den 18 mars 2004 filmades, och filmen jämte utdrag ur hennes beslagtagna anteckningar visades dagen efter gripandet upprepade gånger i Rumäniens television. Bilderna och anteckningarna har också återgetts i åtskilliga tidningsartiklar. Detta har lett till att hon blivit allvarligt trakasserad av sin omgivning och inte kunnat fortsätta sin skolgång

MD har gjort ett trovärdigt intryck, och hennes uppgifter om omständigheterna vid gripandet och förhöret den 18 mars 2004 vinner visst stöd av annan utredning. Av handlingarna framgår för övrigt att hon genom sin advokat den 23 februari 2005 gjort dels en anmälan till justitieministern i Rumänien rörande tjänstefel av åklagare, dels en anmälan till åklagarmyndigheten vid den rumänska högsta domstolen angående brott av åklagare och poliser mot henne. I den senare redogörs också för en anmälan som hennes advokat gjort mot generalåklagaren vid appellationsdomstolen i Bukarest; i denna anförs bl.a. att åklagarna vägrat förhöra MD på nytt angående hennes anklagelse mot GB, att advokaten och MD suttit inspärrade på Rättsmedicinalverket under fyra timmar och att advokaten sedan i en bil blivit misshandlad av polisens specialstyrkor innan hon med våld blev skild från sin klient.

MDs uppgifter försvagar allvarligt tilltron till anklagelsen mot GB för att han skulle ha sexuellt utnyttjat henne. Med hänsyn till att den rumänska åklagarmyndigheten inte fått tillfälle att bemöta hennes berättelse och närmare presentera övrig bevisning föreligger dock inte sådana omständigheter

att häktningsbeslutet den 31 maj 2004 kan betraktas som uppenbart oriktigt. Hinder enligt 9 § tredje stycket utlämningslagen föreligger således inte i denna del mot en utlämning av GB.

Häktningsbeslutet den 15 april 2005 grundas på att det inom MISA under tiden december 2001–mars 2004 förekommit en organiserad brottslig grupp bestående av GB och 17 andra personer, som fungerade enligt en väl fastställd och samordnad hierarkisk pyramidstruktur under den auktoritära ledningen av GB. Syftet med gruppbildningen var att genom brottslig verksamhet bestående av trafficking med personer uppnå ekonomiska förmåner i form av värdet av de märkliga bestraffningar som brottsoffren utsattes för och av värdet på det obetalda arbete, känt under namnet karma-yoga, som dessa personer utförde. Offren var utövare av yoga inom ramen för MISA, och de drevs, enligt häktningsbeslutet, till detta tillstånd genom den andliga auktoritet som GB i egenskap av yogalärare, andlig mästare och guru utövade på dem.

I häktningsbeslutet finns ingen utveckling av vad gärningarna skulle bestå i och ingen antydning om vilken bevisning som stöder gärningspåståendet. Av en separat ”faktapresentation” från brottmålsdomstolen framgår emellertid att med värdet av de märkliga bestraffningarna avses böter och konfiskation av ägodelar samt att MISA:s verkliga syfte med att värva medlemmar till MISA är att exploatera och förslava dem. Däri framhålls också att adepterna är tvungna att överge sina studier eller arbeten. Reglerna för att bo i ashram sägs ha fastställts av GB, och han skall noga ha övervakat reglernas efterföljd genom betrodda personer. Också i en inlägga från departementet för offentliga frågor vid åklagarmyndigheten ansluten till appellationsdomstolen i Bukarest presenteras vissa uppgifter i målen. Bl.a. framhålls att det år 2003

uppmärksammades att flera medlemmar av MISA under ledning av GB tagit fram videoinspelningar av pornografisk karaktär, använt arbetskraft utan kontrakt samt rekryterat kvinnliga dansare och andra personer i syfte att praktisera prostitution. Det framhålls också att GB inom ramen för yogakurserna pläderat för att flickor skulle utföra sexuella handlingar med honom som ett medel för andlig frigörelse.

Rörande denna anklagelse har på GBs begäran studenten BC – åberopad från åklagarsidan som vittne i den rumänska brottsutredningen – hörts om sin vistelse i två ashram under nio år och om sin övriga kännedom om MISA i Rumänien samt kyrkoherden KN hörts om MISA-rörelsen. KN, som är kännare av religiösa sekter, har baserat sin utsaga på upprepade intervjuer med GB i häktet och med flera andra MISA-anhängare. Både BC och KN har framhållit frånvaron av tvång inom MISA. Till följd av dessa utsagor samt det MD och GB anfört framstår det som osannolikt att GB gjort sig skyldig till människohandel, innefattande exempelvis erbjudande av boende genom missbruk av auktoritet i syfte att – i någon kvalificerad mening – exploatera de boende. Med hänsyn till den breda gärningsbeskrivningen och till att den övriga bevisning som kan finnas bakom häktningsbeslutet inte framlagts, räcker vad som framkommit vid förhandlingen dock inte för en bedömning att häktningsbeslutet är uppenbart oriktigt. Hinder enligt 9 § tredje stycket utlämningslagen finns därför inte heller mot utlämning avseende brottet människohandel.

Enligt 7 § utlämningslagen får utlämning inte ske av den som på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattning eller eljest på grund av politiska förhållanden löper risk att i den

främmande staten utsätts för förföljelse som riktar sig mot hans liv eller frihet eller eljest är av svår beskaffenhet.

Av utredningen i ärendet, däribland uppgifter som lämnats av KN, får det anses framgå att yoga, i vart fall i den form den utövats inom MISA, har sådan andlig målsättning att deltagande i verksamheten ger uttryck för en religiös uppfattning.

I målet har åberopats ett flertal skrivelser från enskilda och organisationer, bl.a. Helsingforskommittén för försvaret av mänskliga rättigheter i Rumänien och Amnesty International, angående trakasserier och brott mot fundamentala rättigheter från rumänska media och institutioner mot MISA och mot GB. I skrivelserna anförs att GB riskerar att bli förföljd i Rumänien och att han där inte kan påräkna en rättvis rättegång.

Efter hänvändelse från riksåklagaren har det svenska Utrikesdepartementet uppgett att Rumänien som kandidatland till EU i princip uppfyller de s.k. politiska Köpenhamnskriterierna, vilka innebär att landet skall ha stabila institutioner som garanterar rättssäkerhet, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter. I praktiken, fortsätter Utrikesdepartementet, kan det ändå förekomma enskilda kränkningar av respekten för mänskliga rättigheter, och Utrikesdepartementet påtalar med hänvisning till EU-kommissionens översynsrapport från oktober 2004 tillkortakommanden inom rättsväsendet, bestående av korruption och bristande oberoende av regeringen samt styrd lottning från domstolschefernas sida. Rörande organisationen MISA noteras att anklagelserna mot organisationen inklusive dess ledare varit många och allvarliga från såväl rumänska myndigheter som media. Tonen i media har, enligt Utrikesdepartementet, stundtals varit mycket

hätsk. Organisationen sägs ha stått under den rumänska säkerhetstjänstens uppsikt under drygt tio år och dess ledare ända sedan 1970-talet; de flesta anklagelserna har dock inte kunnat bevisas, och ingen dom har fallit.

I ärendet får anses klarlagt att gripandet och förhöret av MD ägde rum i former som inger allvarliga betänkligheter. I ärendet har det vidare gjorts sannolikt att den omedelbara TV-utsändningen från gripandet och en därpå följande presskampanj grundats på uppgifter från förundersökningen som avsiktligt lämnats ut från myndigheterna i syfte att åstadkomma en opinion mot GB. Viss dokumentation har lämnats rörande husrannsakingar i förening med vandalisering av GBs bostad. I de båda häktningsbeslut som ligger till grund för begäran om utlämning anförs som särskild häktningsgrund att GB stör den allmänna ordningen. Störningen skulle enligt beslutet den 31 maj 2004 bestå i att befolkningens välkända reaktion, då denna fått kännedom om att allvarliga brottgärningar begåtts mot vissa minderåriga, har orsakat en viss social spänning som motiverar att en drastisk förebyggande åtgärd måste vidtas mot GB. I ärendet har vidare åberopats ett anförande i det rumänska parlamentet i vilket GB betecknades som Satan, psykopat, usling, terrorist och skurk, följt av en uppmaning till allmänne åklagaren att omedelbart arrestera honom. Som ett särskilt skäl för omedelbar arrestering framhölls att föräldrar till barn vars liv GB skulle ha förstört annars skulle själva skipa rättvisa, eventuellt genom att lyncha honom.

En samlad bedömning av den utredning som i denna del har åberopats måste anses ge underlag för slutsatsen att GB på grund av sin religiösa uppfattning löper risk att utsättas för förföljelse av svår beskaffenhet efter en utlämning. Högsta domstolen finner därför att det enligt 7 § utlämningslagen föreligger hinder mot utlämning.

